

Personatges

Pere Comellas Pons (1892-1942) Mecànic, xofer, inventor i cineasta aficionat

Rosa M. Masana Ribas

Pere Comellas Pons, conegut també per "Pere de can Llobet", neix a Corçà el 13 d'Abril de 1892 en el si d'una família benestant. Casat amb Dolors Turull, va tenir tres fills: Pelai, Màrius i Conxita. Va cursar estudis a la ciutat de Barcelona però va preferir dedicar-se al que més li agradava: fer de pagès, de mecànic de cotxes i realitzar alguns invents que tenia al cap, per exemple fabricant juntament amb seus amics Caramany i Silvestre Condom un cotxe de carreres i una avioneta emprant el motor d'una barca.

Tenia el seu propi taller mecànic a la Bisbal i feia la representació dels cotxes marca Chevrolet i Oakland, camions G. M. C. i motocicletes A. B. C.. També tenia tres cotxes de lloguer amb els quals aprofitava per fer de xofer, principalment per acompanyar a persones a la platja, de vacances o per viatges de nocces.

S'interessa aviat per la fotografia i el cinema. Cineasta autodidacta i no professional, filma per plaer vàries pel·lícules en 35mm sobre diversos aspectes de la seva vida diària i de diferents celebracions; segons les paraules de Miquel Riera al diari *El Punt Avui* "les imatges són vives i, sobretot, molt ben realitzades".

Conversa amb Antoni Mateo Comellas

Antoni Mateo és nét de Pere Comellas i ens explica que la família sempre va saber de l'existència a les golfes de casa de diversos estoigs¹ que contenien pel·lícules de 35mm filmades per l'avi Pere i que es

Pere Comellas. Foto: arxiu Antoni Mateo

suposava que corresponien a la dècada de 1920, però que per falta dels mitjans tècnics necessaris mai les havien pogut veure.

Al final dels anys 80 del segle XX i gràcies a la col·laboració d'uns laboratoris fotogràfics de la ciutat de Badalona es van poder reconvertir aquelles pel·lícules al format de vídeo VHS, el tipus de cintes

Pere amb la seva càmera

que s'empraven en aquell moment. Això els va permetre per primera vegada recuperar la feina que havia fet en Pere i adonar-se del valor sentimental que tenia per a la família i del component històric que contenien aquelles imatges.

Mes endavant també es van traspasar a DVD i actualment ja estan disponibles en format digital.

Assabentats de les dificultats per preservar les cintes de cel·luloide per la seva composició i per les condicions ambientals necessàries i vist el risc que podien córrer les imatges², les llaunes amb les pel·lícules originals es van deixar en custòdia a la Filмотeca de Catalunya².

El laboratori fotogràfic i la sala de cinema

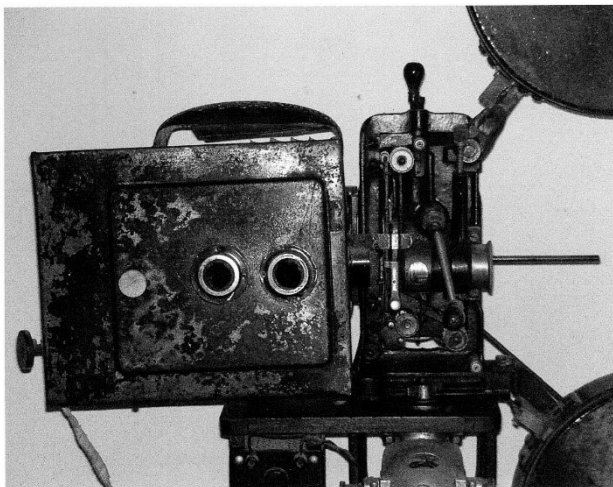
A les golfes de casa seva, Pere Comellas s'hi havia muntat un petit laboratori fotogràfic on hi revelava el material, ja fossin fotografies o pel·lícules. La seva filla Conxita deia que disposava, a part d'altres estris, d'un recipient semblant a una banyera on hi posava els líquids pel revelat.

També va obrir en el seu propi domicili una sala de projecció que rebia el nom de Monopol Cinema, i que va tenir una vida activa de sis anys (del 1920 al 1926). Al Monopol els caps de setmana s'hi podien projectar pel·lícules documentals fetes per ell mateix o d'altres que hauria aconseguit dels distribuïdors de la zona, generalment de cinema americà. Eren diverses les persones que anaven a veure les novetats que els hi oferia la tecnologia, però això sí, segons explicava la Conxita en el vídeo els assistents s'havien de portar la cadira de casa seva.

Projecció de filmacions

El material que va ser rescatat de les golfes contenia films relacionats amb episodis de la vida familiar, passatges quotidians, festes tradicionals i religioses de Corçà i La Bisbal, les primeres imatges de les platges de Llafranc i Tamarit, l'Exposició Universal de Barcelona de 1929: Tibidabo, Montjuic, el port...

Desconeixem quines van ser les pel·lícules de caràcter comercial que va projectar al seu cinema Monopol, però pensem que si volia fer passar una bona estona als assistents possiblement hauria llogat pel·lícules clàssiques en blanc i negre, mudes o subtitulades, com podien ser per exemple *La marca del Zorro* (1920), *Els tres mosqueters* (1921), *Robin Hood* (1922), *El lladre de Bagdad* (1924), *El Pirata Negre* (1926), *Llums de ciutat* (1931) o *La quimera de l'or* (1925) de Charles Chaplin, *El fantasma de l'òpera* (1925) de Rupert Julian...

La seva càmera de projectar. Foto: arxiu Antoni Mateo

En Pere estava força vinculat amb La Bisbal, perquè com hem dit hi tenia el seu taller i a la vila va participar en diverses activitats que estaven relacionades amb el cinema, que era la seva afició. Mitjançant un retall de premsa sabem que als coliseus de la vila, que així els anomenaven, es va presentar al públic "La Bisbal en pel·lícula: en ella poguérem admirar el més important de la nostra població: les Voltes, el Passeig, el Convent, el Pont Nou i el pont Vell, el Castell, el mercat en sos diversos aspectes, les Escoles, les fàbriques de Salvador Fuster, Lluís Noguera i Robert Mercader, el Garatge de Maurici López, la Farmàcia Ciurana i vàries vistes del Carnaval d'enguany"⁴. El nom d'en Pere no consta enlloc, però pel contingut de les pel·lícules segur que eren les seves.

A l'hemeroteca s'hi poden trobar diverses ressenyes de les pel·lícules que van ser projectades als cinemes bisbalencs, que sovint s'anunciaven a la premsa local. El mes de maig de l'any 1924 es feia saber que al Cinema Mundial seria projectada *La Tomba india* i en aquesta ocasió agraïen la concessió feta per la empresa Mercader. També es va presentar *Frou-Frou* interpretada per Gina Palerme, *Pestanyes postisses*, *Fugint del matrimoni*, *Violetes Imperials* per Raquel Meller⁵, *El asalto al exprés* i possiblement també *El gos andalús*, realitzada per Buñuel amb col·laboració de Dalí l'any 1929, *El conflicte dels Germans Marx* (1930) i *Metrópolis* de Fritz Lang (1927).

Divulgació del treball d'en Pere

Per iniciativa del cineasta Antoni Martí⁶, i amb col·laboració d'Ernest Bou, membres de la productora Vídeo Play Serveis de La Bisbal van decidir, l'any 1995,

Llaunes on en Pere hi tenia guardades les seves filmacions.
Foto: arxiu Antoni Mateo. A baix, portada del DVD del reportatge fet per Antoni Martí, disponible a l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Empordà a La Bisbal

PERE COMELLAS
1892-1942
"Un pioner empordanès"

realització VIDEO PLAY SERVEIS
novembre 1995

fer un documental que donés testimoni de Pere Comellas com a persona polifacètica i molt especialment per la seva dedicació a la cinematografia, considerant que eren uns anys en els quals poques persones podien disposar d'una càmera de filmar. El documental es va titular *Pere Comellas. 1892-1942. Un pioner empordanès* i consistia en un recull de fragments de les seves filmacions, que s'anaven entrelaçant amb d'altres filmacions i entrevistes a la seva filla Conxita Comellas i a

altres persones que l'havien conegut.

Aquest vídeo ha estat projectat en diversos actes públics: "Imatges de l'Empordà" a la Plaça de l'oli de Peratallada (23 d'agost de 1996), "Mirades oblidades" a la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà (19 de febrer de 2016)⁷, "100 anys de cinema al Baix Empordà" al Castell Palau de la Bisbal (el 9 de novembre sota el títol "Els pioners"); o "20 anys fent història 1984-2004", al cinema El Mundial el 6 de març del 2004.

Antoni Mateo va fer una presentació en públic del treball cinematogràfic del seu avi i la notícia va ser publicada a la revista *Aiguaviva*. Miquel Riera va publicar un article a *El Punt* titulat "Un vídeo recupera la figura i l'obra del pioner del cinema Pere Comellas, de Corçà"⁸.

El dia 24 de setembre de l'any 2008 TV3 va eme-

tre un capítol del programa titulat *Material sensible*⁹ dedicat exclusivament a Pere Comellas. El programa constava de tretze capítols que proposaven un recorregut per la història del segle XX utilitzant diverses col·leccions de pel·lícules familiars rodades per cineastes aficionats. Aquest material està incorporat a Internet, on es pot consultar, però TV3 també ha utilitzat fragments de les pel·lícules en diversos documentals i reportatges de producció pròpia

Amb aquesta breu crònica hem volgut donar a conèixer a un personatge empordanès, segurament avançat al seu temps i dotat d'idees innovadores que el van portar a fer coses que la majoria dels seus conciutadans no feien, potser degut al fet que no tenien la iniciativa, els coneixements o el suficient coixí econòmic. A

en Pere tot això li anava de cara però també, és clar, la confiança en ell mateix hi havia també d'intervenir, com diu Miquel Riera: "*Per a nosaltres Comellas representa tot l'esperit d'una època. Era un home inquiet, fascinat per les possibilitats de les noves tècniques*".

Dissortadament va morir jove, el 23 de desembre de 1942 amb només 50 anys a Corçà, víctima del tifus. La seva mort ens va privar de tot allò que, sens dubte, el seu esperit emprenedor ens podia haver ofert.

Notes

- 1.- Segons hem vist en alguns texts de la Filmoteca de Catalunya, els estoigs de pel·lícules als quals fem referència són llaunes de pel·lícules.
- 2.- Les cintes de filmació en aquell temps eren fetes amb una barreja de cel·lulosa i/o cotó barrejat amb àcid nítric, motiu pel que també se'n deia "cotó pólvora" degut a la seva facilitat per inflamar-se, alhora que era bastant difícil d'apagar. D'aquí la figura dels bombers fent guàrdies a les cambres de projecció dels cinemes.
- 3.- <http://www.filmoteca.cat/web/search/node/Pere%20Comellas%20Pon%C3%A7>.
- 4.- La fotocòpia de la notícia ens la va lliurar Antoni Mateo. Correspon a la publicació *El Bisbalenc* i sembla dir que és del dia 25 de març de 1926 o 1928.
- 5.- Arxiu Municipal del Baix Empordà de Palafrugell (18 de maig de 1924), pàg. 3.
- 6.- Antoni Martí: https://ca.wikipedia.org/wiki/Antoni_Mart%C3%AD_i_Gich.
- 7.- *Mirades oblidades*. <https://surtdecasa.cat/emporda-agenda/mirades-oblidades-pere-comellas/4581>. N'hi ha una còpia dipositada a l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Empordà.
- 8.- Miquel Riera: "Un vídeo recupera la figura i l'obra del pioner del cinema Pere Comellas, de Corçà", a *El Punt* del 8 de novembre de 1995, pàg. 24.
- 9.- Els tres principals responsables de l'edició són Josep Rovira, Josep M. Martorell i Montserrat Feliu, així com diversos professionals: <http://www.ccma.cat/tv3/alacant/material-sensible/comellas/video/3082550/>.